

KONFERENCIA

Jelek a térben

Konferencia szakrális és nemzeti jeleinkről (Komárom, 2006. október 27.)

Egy település képét a természeti környezeten, a jellegzetes épületeken, a templomokon túl számos kisebb objektum is meghatározza, mint például az út menti keresztetek, a szentek szobrai, a különféle emlékművek, a köztéri szobrok vagy a rendszerváltás után tömegesen elterjedt kopjafák. A műemlékvédelem aránylag kis figyelmet fordított/fordít ezekre, miközben a néprajzkutatók részéről az utóbbi egy évtizedben egyre fokozottabb mértékű érdeklődés tapasztalható. A témát kutató szakemberek a közelmúltban (2006. október 27-én) egy tanácskozássra jöttek össze a komáromi Selye János Egyetemen, hogy a Fórum Kisebbségkutató Intézet Etnológiai Központja, valamint az egyetem Tanárképző Kara szervezésében, *Jelek a térben* címen megrendezett konferencián számba vegyék az eddigi eredményeket. A komáromi színhely kiválasztása nem volt véletlen, hiszen a magyar nyelvterületen elsőként éppen Komáromban, az 1997-ben létrehozott Etnológiai Központ munkatársai alapították meg a Szakrális Kisebbség Archivumot, s célul tűzték ki a Dél-Szlovákia területén található kisebbségi emlékek feltérképezését, dokumentálását. A konferenciára a Vajdaságból, Erdélyből, Magyarországról és természetesen Szlovákiából érkezett előadók egy-egy terület bemutatásán túl szóltak arról is, milyen szerepet játszanak a szakrális kisebbségi emlékek és emlékművek egy adott nemzet, illetve nemzetiség térfigyelésében, térkijelölési törekvéseiben.

A konferencia a Selye János Egyetem Nyelvi Központjában zajlott, ahol Erdélyi Margit, az egyetem Tanárképző Karának dékánja, valamint Tóth Károly, a Fórum Kisebbségkutató Intézet igazgatója köszöntötte a résztvevőket, s egyben néhány szóval bemutatott az általuk képviselt két intézményt is.

Megnyitó előadásában Verebélyi Kincső, a budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetem Folklore Tanszékének vezetője a jelek térszerkezeti szerepéről szólt, majd Liszka József a szlovákiai, valamint az ausztriai, a cseh- és németországi, továbbá a szlovéniai és a romániai, Grynaeus Tamás pedig a magyarországi kutatási eredmények összegezésére tett kísérletet. Bódi Erzsébet, a Debreceni Egyetem Néprajzi Tanszékének tudományos kutatója és tanára a lengyelországi eredményeket vette száma. Pozsony Ferenc kolozsvári néprajzprofesszor a román kisebbség székelyföldi térfoglalásának szimbolikus és tárgyi formáiról, Szarka László, a Magyar Tudományos Akadémia Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézetének igazgatója pedig a szlovákiai magyar kisebbség nemzeti jeleiről-emlékműveiről szólt. Silling István a szabadkai tanárképző főiskola professzorának előadásából a Vajdaságban is előfor-

duló pravoszláv szentkutakról (vodicák), a vajdasági szerbek térfoglalási-térjelölési törekvéseiről kaphattunk képet. A vajdasági származású Klamár Zoltán néprajzkutató, az aszódi Petőfi Múzeum munkatársa pedig ugyancsak e térségben található település, Magyarkanizsa viszonylatában elemezte a katolikusok és az ortodoxok szakrális térmegjelölési módszereit. Márkusné Vörös Hajnalka, a veszprémi levéltár munkatársa előadásában azokra a levéltári forrásokra hívta fel a figyelmet, amelyek jól hasznosítható adatokat tartalmaznak a szakrális kisemlékekkel kapcsolatban. Perger Gyula néprajzkutató, a győri Xantus János Múzeum igazgatója a szeplőtelen fogantatás és a Lourdes-i jelenés kisalföldi szakrális emlékeiről beszélt. A szintén Győrből érkezett Székely Zoltán művészettörténész pedig egy, a 18. század végén indult, de félbe maradt, a szakrális táj kutatását célul kitűző Pro Sacro Regni Hungariae-ként emlegetett kezdeményezésről szólt. Szacs vay Éva a budapesti Néprajzi Múzeum tudományos munkatársa a bánffyhungyadi templom térszimbolikáját elemezte. Barna Gábor, a Szege di Egyetem Néprajzi Tanszékének vezetője helyett két tanítványa, Dávid Áron és Töröcsik István tájékoztatta a résztvevőket a Jászság szakrális kisemlékeit bemutató első magyar komplex tájmonográfiáról. Mivel (sajnos!) a konferencia meghirdetett programján részben módosítani kellett, néhány előadó távolmaradása miatt ésszerűbbnek látszott az eredetileg tervezett két szekció összevonása. A közben kialakult időhiány miatt a házigazdák – a komáromi Etnológiai Központ munkatársai – a vendégek javára lemondtak előadásuk megtartásáról (Bagin Árpád: *Szakrális kisemlékek településszerkezeti tanulságai – ógyallai példa*, L. Juhász Ilona: *Sírlételek nemzeti szimbólum. A kopjafa mint magyar nemzeti jelkép térhódítása*), s Liszka József sem mondta el második tervezett referátumát a szakrális kisemlékek magyar terminológiájának kérdéseivel kapcsolatban. Mivel a tanácskozás folyamán nagyon sok figyelemre méltó szempont vetődött fel, a résztvevők és a szervezők is fontosnak tartják a közeljövőben egy olyan konferencia megszervezését, amelynek fő témája a szakterminológia egységesítése és továbbgondolása lenne. A konferencia Peres Imre, a Selye János Egyetem Tanárképző Karának dékánhelyettese zárszavával ért véget.

A rendezvény befejezéseként Varga Kálmán, a budapesti Kulturális Örökségvédelmi Hivatal elnöke megnyitotta a komáromi Limes Galériában a Dél-Szlovákia szakrális kisemlékeit bemutató fotókiállítást. Az Etnológiai Központ Szakrális Kisemlék Archívumának felvételeiből összeállított válogatás mintegy keresztmetszetet nyújt a Dél-Szlovákiában előforduló szakrális kisemlékekről.

L. Juhász Ilona